

ชื่อแผนงานการป้องกันการจมน้ำ

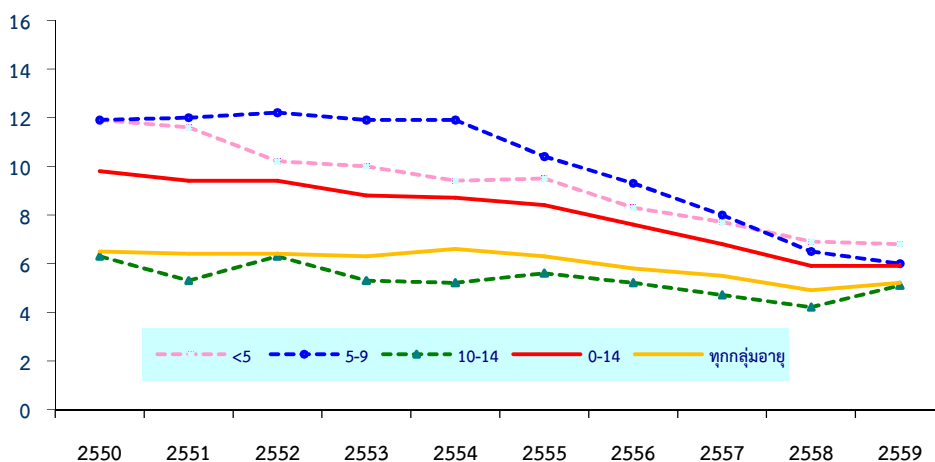
สถานการณ์โรคและภัยสุขภาพ/ปัญหา

การจมน้ำเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตจากสาเหตุการบาดเจ็บ (Injury) จากรายงานการจมน้ำระดับโลก (Global Report on Drowning) ขององค์การอนามัยโลก⁽¹⁾ พบว่า คนที่จมน้ำเสียชีวิต มากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ทั้งนี้ในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีพบว่า การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับที่ 3 (เสียชีวิตปีละ 140,219 คน) รองจากโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ (Meningitis) และเอดส์ (HIV) ซึ่งต่างกับประเทศไทยซึ่งพบว่า การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับที่หนึ่ง^(2, 3)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2559 ข้อมูลการเสียชีวิตจากใบมรณบัตร รวบรวมโดยกองยุทธศาสตร์ และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบมีจำนวนผู้เสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำ (ทุกกลุ่มอายุ) อยู่ในช่วง 3,250 – 4,098 คนต่อปี หรือเฉลี่ยปีละ 3,846 คน อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 5.0-6.5 สำหรับในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวนการเสียชีวิตอยู่ในช่วง 713-1,297 คนหรือเฉลี่ยปีละ 1,016 คน อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 6.1-9.8⁽⁴⁾ อัตราป่วยตาย (Case Fatality Rate) จากการจมน้ำเท่ากับร้อยละ 31.9⁽⁵⁾ ทั้งนี้การจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นสาเหตุของความสูญเสียสุขภาพ (Disability-Adjusted Life Year: DALY) อันดับที่ 3 ในเด็กชาย (DALY = 26,000 ปี) และอันดับที่ 6 ในเด็กหญิง (DALY = 10,000 ปี)⁽⁶⁾

แนวโน้มการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ค่อยๆ ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2549 ที่เริ่มทำ Intervention จากเดิม (ก่อนปี พ.ศ. 2549) มีเด็กเสียชีวิตจากการจมน้ำเฉลี่ยปีละ 1,500 คน หรืออัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแสนคนอยู่ในช่วง 9.1 - 11.5 และในปี พ.ศ. 2559 พบว่า การเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เท่ากับ 713 คน หรือมีอัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแสนคนเท่ากับ 6.2^(3, 4) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสนใจว่า ก่อนปี พ.ศ. 2558 กลุ่มอายุ 5-9 ปี มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุด แต่หลังจากปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา พบว่ากลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นกลุ่มที่เสียชีวิตสูงสุด (รูปที่ 1) ซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มที่ป้องกันได้ง่ายที่สุด เพราะเด็กกลุ่มนี้อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก มาตรการที่สำคัญสำหรับเด็กกลุ่มนี้ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการจมน้ำแก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กเมื่อพาเด็กมาฉีดวัคซีน โดยบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงการจัดพื้นที่เล่น (Playpen) ที่ปลอดภัยให้แก่เด็ก ซึ่งทางองค์การอนามัยโลกระบุว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพ⁽⁷⁾

อัตราการเสียชีวิตต่อประชากร 100,000 คน จากการตกน้ำ จมน้ำ ในประเทศไทย จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี พ.ศ. 2550 - 2559

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลมรณบัตรกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

วิเคราะห์: กลุ่มป้องกันการบาดเจ็บทั่วไป สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค

เด็กเพศชายมีอัตราการเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำ สูงกว่าเพศหญิงประมาณ 2 เท่าตัว ช่วงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือเดือนมีนาคม และเดือนพฤษภาคม ซึ่งช่วงดังกล่าวเป็นช่วงฤดูร้อนและปิดภาคการศึกษาเช่นเดียวกับในเดือนตุลาคมซึ่งตรงกับปิดภาคการศึกษาที่จะพบว่า มีเด็กจมน้ำสูง สถานที่เกิดเหตุสูงสุด ได้แก่ แหล่งน้ำธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำ (ร้อยละ 52.6)

⁽⁶⁾ ภาคตะวันออกเฉยเหนือมีอัตราการเสียชีวิตสูงสุด รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) และภาคเหนือ⁽⁴⁾

การป้องกันการจมน้ำ จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการในทุกมาตรการ เพราะเด็กแต่ละช่วงอายุจะมีปัจจัยเสี่ยงที่แตกต่างกัน และนอกจากปัจจัยทางด้านตัวเด็กเองแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ผู้เลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการดำเนินการเพียงมาตรการเดียว ไม่ทำให้การจมน้ำเสียชีวิตลดลงมากนัก ดังนั้นกลยุทธ์ “ผู้ก่อการดี (Merit Maker) ป้องกันการจมน้ำ” ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานป้องกันการจมน้ำอย่างต่อเนื่องและทุกมาตรการ รวมทั้งการดำเนินการโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ในรูปแบบแบบสหสาขา และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันการจมน้ำระดับโลกที่ทุกประเทศเห็นร่วมกันว่า สิ่งที่สำคัญของการดำเนินงานป้องกันการจมน้ำคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน

1. World Health Organization. The Global Report on Drowning. Available from: http://www.lifesaving.bc.ca/sites/default/files/WHO_Report_on_Drowning_-_November_17_2014.pdf [2014 Nov 22].
2. สัม เอกเฉลิมเกียรติ. ทบทวนวรรณกรรมการจมน้ำของเด็ก. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลเพื่อการสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2550.
3. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. สถานการณ์การจมน้ำ จมน้ำของเด็กในประเทศไทย. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลเพื่อการสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2552.
4. กองนโยบายยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข. จำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำ พ.ศ. 2549 - 2559 [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข; 2560.
5. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. การเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับชาติ (Injury Surveillance System: IS) ปี พ.ศ. 2559 [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2560.
6. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ. 2556: การสูญเสียปีสุขภาวะ (Disability-Adjusted Life Year: DALY). ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด; 2559.
7. Preventing drowning: an implementation guide. Geneva: World Health Organization; 2017. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

1. ระดับประเทศ

*หมายเหตุ: ใช้ baseline ปี พ.ศ. 2560 อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปีเท่ากับ 6.2 ต่อประชากรเด็กแสนคน

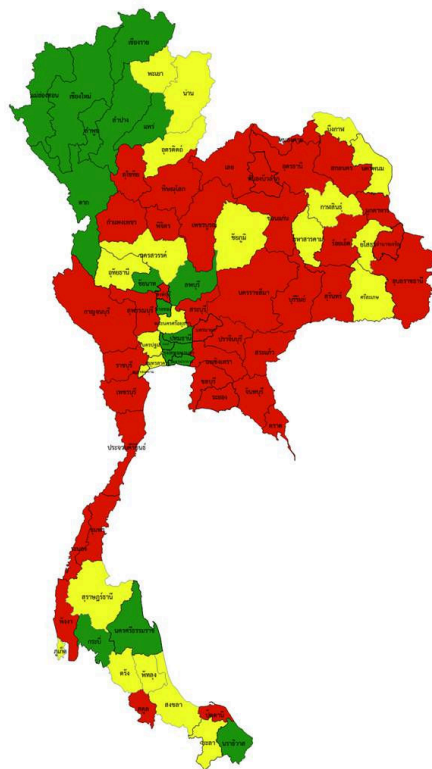
[illegible]

เป้าหมาย	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562												
	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4	เขต 5	เขต 6	เขต 7	เขต 8	เขต 9	เขต 10	เขต 11	เขต 12	สปกม.
4. ร้อยละการจมน้ำของเด็กที่มีการสอบสวน	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 50

* การคิดค่าเป้าหมายการลดการเสียชีวิตจากการจมน้ำเสียชีวิตโดยใช้ค่าเฉลี่ย 3 ปี (ปี พ.ศ. 2557 –2559): พื้นที่สีแดงลดร้อยละ 15 ต่อปีพื้นที่สีเหลืองลดร้อยละ 10 ต่อปี และพื้นที่สีเขียวลดร้อยละ 5 ต่อปี

** การคิดค่าเป้าหมายผู้ก่อการติ: พื้นที่สีแดงและสีเหลืองมีจำนวนทีมผู้ก่อการติอย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนอำเภอ และพื้นที่สีเขียวมีจำนวนทีมผู้ก่อการติอย่างน้อยร้อยละ 60 ของจำนวนอำเภอ

พื้นที่เสี่ยง/กลุ่มเสี่ยง

- เสี่ยงมาก(อัตราการตายต่อประชากรเด็กแสนคน ≥ 7.5 หรือจำนวนการตายมากกว่า 20 คน/ปี)
- เสี่ยงปานกลาง(อัตราการตายต่อประชากรเด็กแสนคน 5-7.4)
- เสี่ยงน้อย(อัตราการตายต่อประชากรเด็กแสนคน < 5)

หมายเหตุ: ข้อมูลการเสียชีวิตจากการจมน้ำ เฉลี่ย 3 ปี (ปี พ.ศ. 2557 –2559)

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลมรณบัตรกองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

วิเคราะห์: สำนักโรคติดต่อ (กลุ่มป้องกันโรคจากสาเหตุอื่นๆ) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

จากค่าเฉลี่ยข้อมูลการเสียชีวิตจากการจมน้ำ ปี พ.ศ. 2557 - 2559 พบว่า

- จังหวัดในเขตพื้นที่เสี่ยงมาก (พื้นที่สีแดง) อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรแสนคนมากกว่าหรือเท่ากับ 7.5 หรือจำนวนคนเสียชีวิตตั้งแต่ 20 คนขึ้นไปมีจำนวน 39 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ สระบุรี สิงห์บุรี นครนายก กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี ระยอง ตราด สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี จันทบุรี ร้อยเอ็ด ขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย สกลนคร สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ชุมพร พังงา ระนอง สตูล ปัตตานี
- จังหวัดในเขตพื้นที่เสี่ยงปานกลาง (พื้นที่สีเหลือง) อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแสนคนเท่ากับ 5 - 7.4 มีจำนวน 21 จังหวัด ได้แก่ น่าน พะเยา อุดรดิตถ์ อุทัยธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรสงคราม สมุทรสาคร นครปฐม กาฬสินธุ์ มหาสารคาม บึงกาฬ นครพนม ชัยภูมิ ยโสธร ศรีสะเกษ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต ยะลา ตรัง สงขลา พัทลุง
- จังหวัดในเขตพื้นที่เสี่ยงน้อย (พื้นที่สีเขียว) อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแสนคนน้อยกว่า 5 มีจำนวน 17 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย ตาก ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี อ่างทอง ลพบุรี สมุทรปราการ กระบี่ นครศรีธรรมราช นราธิวาส กรุงเทพมหานคร

มาตรการสำคัญสำหรับจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการ ปี 2562

มาตรการ	จังหวัด	อำเภอ
1.การสร้างทีมผู้ก่อการดี (Merit Maker) ป้องกันการจมน้ำ	- กำหนดค่าเป้าหมายในการสร้างทีมผู้ก่อการดี ในระดับอำเภอ/พื้นที่ -ผลักดัน/ขับเคลื่อน/เสริมสร้าง/สนับสนุน ให้เกิดการสร้างและพัฒนาทีมผู้ก่อการดี ร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ -จัดเวทีเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน -ติดตาม ประเมิน/รับรองทีมผู้ก่อการดี	-กำหนดค่าเป้าหมายในการสร้างทีมผู้ก่อการดีในระดับตำบล/พื้นที่ -เสริมสร้าง/สนับสนุน และกระตุ้นให้เกิดการดำเนินการเพื่อสร้างและพัฒนาทีมผู้ก่อการดีในพื้นที่ ร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน -ติดตามและประเมินผล
2. การใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen) ในครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 0 -2 ปี	- ส่งเสริมและสนับสนุนให้พื้นที่เกิดการใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen) - ให้คำปรึกษา/แนะนำการใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen) - สื่อสารประชาสัมพันธ์การใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen) - การติดตามประเมินผลการใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen)	- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครัวเรือนที่มีเด็กอายุ0 - 2ปี มีการใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen) - สื่อสารประชาสัมพันธ์/สร้างความตระหนักการใช้คอกกั้นเด็ก (Playpen)แก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก
3. การเฝ้าระวัง และการสอบสวน	-เฝ้าระวังการจมน้ำในพื้นที่ - ร่วมสอบสวนการจมน้ำของเด็กทุกราย	- สอบสวนการจมน้ำของเด็กทุกราย - สื่อสารประชาสัมพันธ์/รณรงค์ป้องกันการจมน้ำ

สิ่งสนับสนุนการดำเนินงานได้จาก

1. การสนับสนุนทางวิชาการ เช่นแนวทาง สื่อต่างๆสามารถ download เอกสารและสื่อได้ที่ www.thaincd.com
2. การตรวจเยี่ยมเสริมพลังในพื้นที่, การให้คำแนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการ

การวัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน ปี 2562

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้จัดเก็บข้อมูล (จังหวัด/สคร.)
อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำ ของเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี	อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำ ของเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี ≤5.8 ต่อประชากรเด็กแสนคน	รวบรวมข้อมูลการแจ้งตายจาก ฐานข้อมูลการตายทะเบียนราษฎร์ ของกระทรวงมหาดไทย โดยกองยทธศาสตร์และแผนงาน	สสจ. และ สคร.

Quick win รายไตรมาส ปี 2562

ตัวชี้วัด	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4
อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี	ร้อยละ 100 ของเด็กที่จมน้ำทุกรายได้รับการสอบสวน	ร้อยละ 70 ของจำนวนเด็กอายุ 0-2 ปี ในพื้นที่มีการใช้คอนกั้นเด็ก (Playpen)	จำนวนทีมผู้ก่อการดีในแต่ละจังหวัดตามค่าเป้าหมายที่กำหนด	จำนวนการเสียชีวิตลดลงตามค่าเป้าหมายที่กำหนด

ผู้รับผิดชอบแผนงาน

1. แพทย์หญิงศศิธร ตั้งสวัสดิ์ หน่วยงาน สำนักโรคไม่ติดต่อ
เบอร์โทรศัพท์หน่วยงาน 02-590 3981
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sasitth@gmail.com
2. นางสาวดา เกิดมงคลการ หน่วยงาน สำนักโรคไม่ติดต่อ
เบอร์โทรศัพท์หน่วยงาน 02-590 3967
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ jew_suchada@hotmail.com